

רע"א 369/10 אלברט אוחיון ו-121 אה' נ. עזרא חממי

החלטה בתיק רע"א 369/10
בבית המשפט העליון

רע"א 369/10

בפני:
כבוד השופט ס' גובראן

המבקשים:
אלברט אוחיון ו-121 אה'

נגד

המשיבים:
1. עזרא חממי

2. שלמה חממי

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו מיום 21.12.09 בעש"א 12-09 שניתן על ידי כבוד השופטת יהודית שטופמן

בשם המבקשים:
עו"ד י. ש. גולן

בשם המשיבים:
עו"ד אמיר איבצן; עו"ד מיכל שחר

החלטה

לפני בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בעש"א 12/09 מיום 21.12.2009 (כבוד השופטת י' שטופמן), אשר קיבל באופן חלקי את ערעור המבקשים על החלטתו של ראש ההוצאה לפועל בתיק מס' 26-08781-07-5 (כבוד הרשמת ל' רייך).

בקשת זו נסובה בעיקרה על שני נושאים. הראשון, האם תשלום שנפסק על ידי בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו ביום 18.8.2000 בת"א 1208/96 (כבוד השופט מ' טלגם ז"ל) לטובת המבקשים, מחויב בתשלום ריבית פיגורים. השני, נפקות "הסכמי פשרה" שנחתמו עם חלק מהמבקשים בכל הנוגע לטענת "פרעתי" שנטענה על ידי המשיבים כנגד אותם מבקשים.

ביום 18.8.2000 ניתן על ידי בית המשפט המחוזי פסק דין לטובת המבקשים, אשר קבע כי על המשיבים לשלם להם פיצוי בגין נזקים שהיו בדירות שרכשו מהמשיבים. במעמד שימוע פסק הדין התבקש והתקבל עיכוב ביצוע של פסק הדין בחלקו עד להכרעה בערעור בבית משפט זה, בשני עניינים: פיצוי בדבר הפרשי שטחי דירות ופיצוי על ידי אדריכל. שני הצדדים ערערו לבית משפט זה על פסק הדין של בית המשפט המחוזי. ערעורים על החלטת עיכוב הביצוע נדחו על ידי בית משפט זה (ראו ע"א 7298/00, החלטה מיום 30.3.2005). ביום 4.9.2007 ניתן פסק הדין של בית משפט זה בערעור (ע"א 7298/00). בכל הנוגע לתשלום שנפסק לטובת המבקשים נקבע כי: "בערעורם טוענים רוכשי הדירות [המבקשים - ס' ג"], כי על הסכום שנקבע בפסיקתא יש להוסיף ריבית לפחות מיום הגשת התביעה. שקלתי בקשה זו ונראה לי כי אין מקום להיעתר לה ... אשר-על-כן הפיצוי בגין הפסד שטח דירות יחושב על-פי חוות דעתו של השמאי מנצבך (ת/169). לפי חישוב זה, סכומי הפיצוי יהיו צמודים מיום רכישת הדירה ועד ליום מועד מתן פסק-הדין החלקי 18.8.00 ומיום זה ישאו הפרשי הצמדה וריבית עד ליום התשלום המלא בפועל. לא ישולם מע"מ בגין פיצוי זה. הצדדים יערכו טבלת תשלומי פיצוי על-פי האמור לעיל לכל רוכש דירה. טבלה זו תוגש לבית-משפט קמא לא יאוחר מ-30 ימים לאחר ההמצאה לצדדים. לאחר אישור הטבלה על-ידי בית משפט קמא היא תהווה חלק מפסק הדין" (פס' 52-53 לפסק הדין) (הדגשה שלי - ס' ג").

לאחר מתן פסק הדין בערעורים הוגשה טבלת חישוב על ידי המבקשים, בהסכמת המשיבים, שאושרה בפסיקתא ונחתמה על ידי בית המשפט המחוזי ביום 7.10.2007, והסכום שצוין בה, התייחס ליום מתן פסק הדין (18.8.00) בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדין, עד לתשלומם המלא בפועל של מלוא הסכומים. לאחר מכן שילמו המשיבים לבאי כוח המבקשים סך של 10,706,000 ש"ח. סכום שלטענת המשיבים מהווה מלוא הסכום שאושר במסגרת הפסיקתא בצירוף הפרשי הצמדה וריבית על פי סעיף 5(א) לחוק פסיקתא ריבית והצמדה, התשכ"א – 1961 (להלן: חוק פסיקתא ריבית) ובקיזוז הסכומים שהתייחסו לדיירים עמם נחתם הסכם פשרה לאחר מתן פסק הדין. לאחר מכן המבקשים פתחו תיק בלשכת ההוצאה לפועל לביצוע פסק הדין מיום 18.8.2000 בטענה כי יתרת החוב עומדת על סך של 4,520,417.39 ש"ח, המורכבת רובה מריבית פיגורים לפי סעיף 5(ב) לחוק פסיקתא ריבית. המשיבים הגישו טענת 'פרעתי' במסגרתה טענו כי פסק הדין עוכב עד להכרעה בערעור, משכך, בהתאם לפסיקה, יש להשית על החיוב ריבית רגילה, ולא היה בכוננת בית משפט זה לפסוק ריבית פיגורים. באשר לסוגיית הסכמי הפשרה, טענו המשיבים כי לאחר מתן פסק הדין, נפרע חלק מהסכום בהסכמי פשרה שנחתמו עם חלק מהמבקשים ומששולמו הסכומים בהתאם להסכמים אלו, לא היה מקום לפתוח תיק הוצאה לפועל בגינם. מנגד טענו המבקשים כי פסק הדין בערעור והפסיקתא שנחתמה בעקבותיו חזרו במדויק על קביעת פסק הדין המקורי, לפיו ממועד מתן פסק הדין המקורי, ישאו הסכומים הפרשי הצמדה וריבית עד לתשלומם בפועל. קרי, לשיטת המבקשים יש להוסיף ריבית פיגורים לחוב שנפסק. באשר להסכמי הפשרה טענו המבקשים כי דין חוזים אלה להתבטל, ולכן לא יכולים המשיבים להסתמך עליהם בטענת פרעתי.

ביום 8.12.2008 קיבלה ראש ההוצאה לפועל את טענת פרעתי במלואה. נקבע כי במקרה דנן, לכאורה, יש להוסיף על החוב הפסוק ריבית פיגורים ממועד מתן פסק הדין ביום 18.8.00 ועד למועד התשלום בפועל, אלא שניתנה החלטה על עיכוב ביצוע פסק הדין, ומשעוכב הביצוע, לא קם החיוב לתשלום החוב הפסוק עד להכרעה בערעור. עוד נקבע כי בית משפט זה בפסק הדין בערעור חזר על הנוסח המדויק, כפי שנקבע על ידי בית המשפט המחוזי, באשר למועד התשלום וסוג הריבית, וכן נקבע כי כל אחת מהפרשנויות שהועלו על ידי הצדדים לענין סוג הריבית, מתיישבת, לכאורה, עם האמור בפסק הדין. עם זאת נקבע כי קריאת פסק הדין של בית משפט זה בכללותו וההסבר כפי שניתן על ידי המשיבים לציון התאריך של מתן פסק הדין החלקי על ידי בית משפט זה, כמו גם הפרשנות הראויה שיש ליתן להלכות בענין עיכוב ביצוע, מתיישב יותר עם

טענות המשיבים שכן נראה שביט משפט זה נקב בציון התאריך של פסק הדין בהתייחס למחלוקת בנוגע למועד תוספת הריבית, עליה נוסב, בין היתר, הערעור. עוד נקבע כי לו רצה בית משפט זה, שדן בנושא עיכוב הביצוע, לשנות את תוצאותיו, היה עושה כן במפורש, ומשלא עשה כן, הדעת נותנת כי כוונתו הייתה שמועד הפירעון של פסק הדין נדחה למועד פסק הדין בערעור. לענין הסכמי הפשרה, קבעה ראש הוצאה לפועל כי הטענה לפיה יש לראות את ההסכמים כבטלים אינה בסמכותה, אלא בסמכות בית משפט במסגרת תובענה שרשאים הצדדים להגיש בהמשך הגישו המבקשים בקשה דחופה לעיכוב סגירת התיק וזאת מכיוון שיש לטענתם להכריע ביחס ליתרת החוב בתיק בסכום של 324,672 ש"ח. הנותרת לטענתם גם אם מתקבלת טענת המשיבים לענין ריבית הפיגורים והסכמי הפשרה. בקשה זו נדחתה.

על החלטת ראש הוצאה לפועל הגישו המבקשים ערעור לבית המשפט המחוזי אשר קבע, כי בכל הנוגע לנושא הריבית ההלכה היא כי דחיית מועד הוצאת פסק הדין אל הפועל דוחה גם את מועד תוספת הפרשי ההצמדה והריבית על החוב, לאותו מועד נדחה. בתקופת עיכוב הביצוע לא מתקיימת התכלית לעודד ולתמרץ את החייב לשלם את החוב הפסוק, ומכאן שאין טעם והגיון בחיובו בריבית פיגורים על תשלום, שבהתאם להחלטה שיפוטית, לא היה עליו לשלם בתקופה זו. עוד נקבע כי במקרה דנן, קבע בית משפט זה שסכומי הפיצוי יישאו הפרשי הצמדה וריבית, ממועד מתן פסק הדין המקורי ועד מועד תשלומם בפועל. ניסוח זה גרם למחלוקת בין הצדדים המסכימים כי יש להוסיף לסכום פסק הדין הפרשי הצמדה וריבית מיום מתן פסק הדין המקורי, אך חלוקים בדבר סוג הריבית שיש להוסיף, האם ריבית "רגילה" או ריבית פיגורים. בנושא זה נקבע כי בדין נפק על ידי ראש הוצאה לפועל כי אין להוסיף ריבית פיגורים מיום מתן פסק הדין בבית המשפט המחוזי:

"מסכימה אני עם קביעת ראש הוצאה לפועל לפיה אם נשלב יחדיו את מהותו וטיבו של עיכוב הביצוע; תכליתו של החיוב בריבית פיגורים; ההלכה לפיה החלטה בדבר עיכוב ביצוע פסק הדין נבלעת בפסק הדין קמא, בכך שהיא דוחה את "מועד הפירעון" למועד אחר; וזאת - יחד עם לשון פסק הדין וסמיכות הסעיפים - נגיע לכלל מסקנה, כי הפרשנות הראויה שיש ליתן לעיכוב ביצוע, מתיישבת יותר עם פרשנות המשיבים ... סבורה אני, כי הפרשנות הראויה שיש ליתן היא, כי עם דחיית טענת המערערים בדבר תוספת ריבית מיום הגשת התביעה, מצא ביהמ"ש של ערעור להדגיש כי ממועד מתן פסק הדין המקורי (ולא ממועד הגשת התביעה) יחולו חיובי הריבית, אך אין בכך כדי לקבוע תוספת בריבית פיגורים ממועד זה.

בנוסף, ביהמ"ש של ערעור אומנם חזר על לשון פסק הדין המקורי אך בכך אימץ, לדעתי, את קביעותיו לענין אופן עריכת החישוב בלבד.

סבורה אני כי, כל פרשנות אחרת, תרוקן מתוכן את החלטת בית המשפט של ערעור בענין עיכוב ביצוע פסק הדין. שכן כאמור לעיל, בתקופת עיכוב הביצוע לא מתקיימת התכלית לעודד את החייב לשלם החוב הפסוק, ומכאן שבמקרה דנן, אין כל הגיון בפסיקת ריבית פיגורים, על תשלום שלא היה על המשיבים לשלם בתקופה זו, ודי בתוספת ריבית רגילה ממועד מתן פסק הדין המקורי, שאלמלא כן אין כל נפקות לעיכוב הביצוע שניתן, ולא לכך, נראה לי, התכוון המחוקק."

ביחס להסכמי הפשרה נקבע כי אין מקום להידרש לטענות הנוגעות לפגמים בהסכמי הפשרה ולנפקותם. נקבע כי טענות אלה מקומן בגדר תביעה שבידי המבקשים להגיש לבית המשפט המוסמך, וראש הוצאה לפועל חסר סמכות עניינית לדון בהן. עם זאת ביחס לטענה כי קיימת טעות חישוב בהחלטה ראש הוצאה לפועל נקבע כי היה על ראש הוצאה לפועל, שהוא הערכאה המוסמכת לעריכת תחשיבים אלה, לדון גם בטענה זו בדבר יתרת חוב הנותרת, לאחר קבלת טיעוני המשיבים. בסיומם של דבר נקבע כי הערעור מתקבל רק במובן זה שהתיק יוחזר לרשם הוצאה לפועל, על מנת שידון בטענת המבקשים לפיה, גם אם מתקבלת טענת פרעתי, נותרת יתרת חוב בתיק. כל יתר הטענות נדחות.

על פסק דינו של בית המשפט המחוזי הוגשה על ידי המבקשים בקשה למתן רשות ערעור, היא הבקשה שלפניי.

המבקשים טוענים כי המקרה הנדון מצדיק מתן רשות ערעור לבית משפט זה, שכן הוא מעלה מספר סוגיות עקרוניות בקשר לפסיקת ריבית פיגורים מקום שבו נקבע במפורש על ידי בית משפט שיש לשלם ריבית שכזו. לטענתם החלטות הערכאות הקודמות סוסות מלשון הברורה של פסק הדין של בית משפט זה, אשר לטענתם קבע שיש לשלם ריבית פיגורים מיום מתן פסק הדין בבית המשפט המחוזי. לטענתם כל פרשנות אחרת מרוקנת את פסיקתו של בית משפט זה ומתירה למשיבים לפיכך את החוב בכל מועד שימצאו לנכון מבלי לשלם ריבית פיגורים. בנוסף הם טוענים כי יש לאבחן מקרה זה מההלכות בדבר אי תשלום ריבית פיגורים בזמן עיכוב ביצוע, וזאת מכיוון שבמקרה הנדון קיימת פסיקה ברורה של בית משפט זה אשר קובעת, לשיטתם, שיש לשלם ריבית פיגורים מיום מתן פסק הדין על ידי בית המשפט המחוזי, ולא ייתכן כי בית המשפט המחוזי וראש הוצאה לפועל יפרשו את פסק דינו של בית משפט זה בניגוד לאמור בו. לענין הסכמי הפשרה הם טוענים כי שגה בית המשפט המחוזי כאשר נמנע מלדון בטענותיהם ביחס לתוקפם של הסכמים אלו, שכן לטענתם קיימת לראש הוצאה לפועל סמכות לדון בתוקף הסכמים אלו במסגרת טענת פרעתי.

המשיבים טוענים כי אין מקום למתן רשות ערעור לבית משפט זה, שכן הבקשה לא מעלה כל נושא עקרוני בעל השלכות ציבוריות המצדיק מתן רשות ערעור. לגופו של ענין טוענים המשיבים כי אין מקום להתערב בקביעות של הערכאות הקודמות, שכן הוכח שהם פרעו את מלוא החוב, ואין מקום לחייב אותם בריבית פיגורים, בזמן שפסק הדין היה מעוכב ביצוע, וזאת בהתאם להלכות של בית משפט זה ולתכלית העומדת מאחורי השתת ריבית פיגורים. לענין הסכמי הפשרה טוענים המשיבים כי הם שילמו את סכומי הפיצויים בהתאם להסכמים אלו שמעולם לא בוטלו, ועל כן אין מקום לתבוע פיצוי גם כלפי אלו אשר התומים על הסכמים אלו. כמו כן, לטענתם אין לראש הוצאה לפועל כל סמכות לבחון את תוקפם של הסכמים אלו, כפי שקבע בית המשפט המחוזי.

לאחר שעיניתי בבקשה, בתגובת המשיבים, ובפסקי הדין של הערכאות שקדמו לי, נחה דעתי כי דין הבקשה להידחות.

מושלכות ראשונים, עליהם חוזר בית משפט זה השכם והערב, הם כי רשות ערעור ניתנת רק במקרים חריגים, המעלים שאלות בעלות חשיבות חוקתית; מקרים, בהם יש לתרום לאחידותה של ההלכה; מקרים, בהם ישנה חשיבות עניינית לבעיה משפטית המועלית בהם; מקרים בהם יש חשיבות ציבורית בענין; במילים אחרות, מקרים בהם החשיבות המשפטית חורגת מן הענין שיש לצדדים הישירים בהכרעה במחלוקת (ראו ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד (2) 793, 807 (1996)). לצד תכלית חשובה זו יש לזכור כי אין בכוחו של הצורך באכיפה מהירה כדי לשלול מבעל דין זכות מעוררת שאלה משפטית עקרונית, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים, ויש בה כדי להצדיק דיון ב"גלגול שלישי". מסיבה זו בלבד דין הבקשה להידחות.

מעבר לנדרש יעור כי דין הבקשה להידחות גם לגופה. התכלית עיקרית אשר עומדת מאחורי קביעת ריבית פיגורים הינה לתמרץ אכיפה מהירה של חובות פסוקים. זהו אמצעי אזרחי ליעול אכיפת תשלום חובות פסוקים. מכאן שריבית הפיגורים באה להבטיח את תשלום החוב הפסוק במועד. לאור מהותה ושיעורה ניתן לראות בריבית הפיגורים "ממד עונשי" מסוים לשם הרתעת החייב (ראו באופן כללי בג"ץ 4562/92 זנדברג נ' רשות השידור, פ"ד (2) 793, 807 (1996)). לצד תכלית חשובה זו יש לזכור כי אין בכוחו של הצורך באכיפה מהירה כדי לשלול מבעל דין זכות דינית ראשונה במעלה - הזכות לערער המוקנית לו על פי החוק. באיזון בין התכליות השונות יש לבחון את המקרה שלפנינו.

לאור התכלית של ריבית הפיגורים, מחד והתכלית של עיכוב ביצוע פסק הדין עד להחלטה בערעור, מאידך, הוחלט ברע"א 5420/07 דמארי נ' צוות ברקוביץ מאגרי בנייה בע"מ (טרם פורסם, 4.3.2008) (להלן: פרשת דמארי) כי מהוראת סעיף 5 לחוק פסיקת ריבית ומתקנה 470 לתקנות

סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 עולה, כי ההחלטות בענין עיכוב ביצוע פסק הדין דוחות את "מועד הפירעון" למועד מתן פסק הדין בערעור. עיכוב ביצוע כולל למעשה כל דרך של הוצאה של פסק הדין - עליו הוגש הערעור - מן הכוח אל הפועל. עיכוב ביצוע למעשה מעכב את השימוש בפסק הדין באיזו דרך שהיא. על כן נקבע כי המשמעות של עיכוב ביצוע פסק הדין היא, כי מועד הוצאת פסק הדין מן הכוח אל הפועל הוקפא ונדחה למועד אחר. דחייה זו מעבירה יחד עם העברת מועד הביצוע אף את מועד התוספות הפרשי ההצמדה והריבית על החוב לאותו מועד נדחה אחר. עוד צוין כי בתקופת עיכוב הביצוע לא מתקיימת התכלית לעודד ולתמרץ את החייב לשלם את החוב הפסוק, ומכאן שאין כל טעם והגיון בחיובו בריבית פיגורים על תשלום שלא היה עליו לשלם בתקופה זו.

המבקשים טוענים כי יש לאבחן את פרשת דמארי מהמקרה הנדון, וזאת מכיוון שלטענתם בית משפט זה קבע כי יש לשלם ריבית פיגורים מיום מתן פסק הדין על ידי בית המשפט המחוזי. הערכאות הקודמות בחנו טענה זו ודחו אותה בצורה מבוססת ומנומקת, כפי שציינתי קודם לכן, ואיני מוצא כל טעם להתערב בקביעות מבוססות אלו ולדון פעם נוספת בסוגיה זו, בגלגול שלישי בבית משפט זה.

יתר על כן, ענין לנו כאן בפרשנותו של פסק דין. פרשנות זו נעשית על פי אותן אמות מידה וכללים לפיהם מתפרשים "טקסטים" משפטיים אחרים. פסק-דין הוא "טקסט", ויש לפרשו על-פי כללי הפרשנות הרגילים לפירושם של "טקסטים" משפטיים "על כן יש לפרש פסק דין בהתחשב בלשונו ובתכליתו. על תכלית פסק הדין יש ללמוד, בראש ובראשונה, מלשונו וכן ממקורות חיצוניים, כגון ההיסטוריה של ההלכה השיפוטית, המבנה הנורמטיבי הכללי ועקרונות היסוד של השיטה" (בג"ץ 3406/91 בבלי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מה(5) 1, 7 (1991)). ראו גם בג"ץ 3495/06 הרב לישראל הרב יונה מצגר נ' היועץ המשפטי לממשלה, פס' 12 לפסק הדין (טרם פורסם, 30.7.2007); בר"ע (מחוזי י-ם) 768/0 קירשנבוים נ' שיפטן (לא פורסם, 22.2.2004), וכן אהרן ברק, פרשנות במשפט - תורת הפרשנות הכללית 126 (1992)).

כפי שצינו הערכאות הקודמות הפרשנות הראויה של פסק דינו של בית משפט זה היא לא כטענת המבקשים, קרי תשלום ריבית פיגורים מיום מתן פסק הדין של בית המשפט המחוזי, שכן אין כל טעם והגיון בחיוב בריבית פיגורים על תשלום שלא היה צורך לשלם בתקופה זו, ועל כן אין לאבחן מקרה זה מפרשת דמארי ולא זו הייתה כוונתו של בית משפט זה. כפי שציין בית המשפט המחוזי, קבלת עמדתם של המבקשים תוביל הלכה למעשה לקביעה כי אין כל נפקות לעיכוב הביצוע שניתן. לא זו כוונת המחוקק ולא זו כוונתו של בית משפט זה. מכאן שהפרשנות שניתנה, על ידי הערכאות הקודמות, לאמור בפסק הדין, היא הפרשנות הראויה אשר משתלבת עם לשון הפסק והתכלית העומדת מאחורי הטלת ריבית פיגורים, מחד, ועיכוב ביצוע, מאידך.

אף ביחס לשאר טענות המבקשים לא מצאתי כל טעם להתערב בקביעות המבוססות של הערכאות הקודמות, שכן אין בהם כל חשיבות עקרונית-ציבורית המצדיקה מתן רשות ערעור על פי ההלכות המושרשות של בית משפט זה.

סוף דבר, הבקשה נדחית.

המבקשים יישאו בשכר טרחת עורך דינם של המשיבים בסך 10,000 ש"ח.

ניתנה היום, י"ז בסיון התש"ע (30.5.2010).

ש ו פ ט